

Iryna Gruszczynska

PRZYRODOZNAWSTWO

1

Iryna Gruszczynska

PRZYRODOZNAWSTWO

Podręcznik dla klasy 1.
ogólnokształcących szkół z polskim językiem nauczania

*Zalecany przez Ministerstwo Oświaty i Nauki,
Młodzieży i Sportu Ukrainy*

Львів
Видавництво «Світ»
2012

УДК 5(075.2)=162.1
ББК 20я721
Г91

Перекладено за виданням:

Грущинська І.В. Природознавство : підруч. для 1 кл. / І.В. Грущинська. — К. :
Видавничий дім «Освіта», 2012.

*Рекомендовано Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України
(наказ МОНмолодьспорту України від 07.02.2012 р. № 118)*

Видано за рахунок державних коштів. Продаж заборонено

Експертизу підручника здійснював Інститут педагогіки НАПН України

Ілюстрації Альони Мірошніченко

OZNACZENIA UMOWNE

Słuchamy nauczyciela

(teksty o pierwszych trzech wędrówkach czyta nauczyciel)

Pracujemy parami

Pracujemy w grupach

Zgadujemy zagadki i uczymy się przysłów na pamięć

Грущинська І.В.

Г91 Природознавство : підруч. для 1 кл. загальноосвіт. навч. закл. з на-
вчанням польською мовою / І.В. Грущинська ; пер. Ч.О. Герон. — Львів :
Світ, 2012. — 144 с. : іл.

ISBN 978-966-603-749-0

**УДК 5(075.2)=162.1
ББК 20я721**

ISBN 978-966-603-749-0 (польськ.)
ISBN 978-617-656-096-8 (укр.)

© Грущинська І.В., 2012
© Видавничий дім «Освіта», 2012
© Видавничий дім «Освіта», художнє
оформлення, 2012
© Герон Ч.О., переклад польською
мовою, 2012

UCZYMY SIĘ RAZEM Z PODRĘCZNIKIEM!

Drodzy Uczniowie!

Oto trzymacie w ręku podręcznik „Przyrodoznawstwo”. Razem z nim wyruszyście w zajmującą podróż w cudowny świat przyrody.

Z nami będą także wędrować niezwykli bohaterowie: żuczek, rybka, ptaszek i zwierzątko. Przed nimi przyroda nie ma żadnych tajemnic.

Razem z nimi nauczymy się rozumieć i szanować świat, który nas otacza.

POZNAJMY NASZYCH MĄDRYCH BOHATERÓW:

**Jeżyk
Spryciarz** —
odważny obrońca
przyrody

**Sójka
Błękitna** —
piękny i mądry
ptak

**Karaś
Bystry** —
sprytny mieszkaniec
jezior i stawów

**Biedroneczka
Siedmiokropeczka** —
wesoły, przyjazny żuczek

Na stronach podręcznika znajdziecie porady jak w ciągu całego roku obserwować przyrodę.

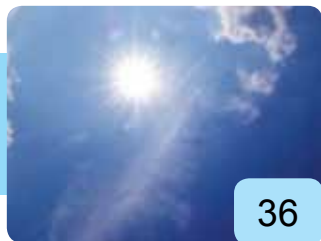
CZeka WAS:

WĘDRÓWKA PIERWSZA: ŚWIAT, W KTÓRYM ŻYJEMY

8

WĘDRÓWKA DRUGA: ŚWIAT PRZYRODY NIEOŻYWIONEJ

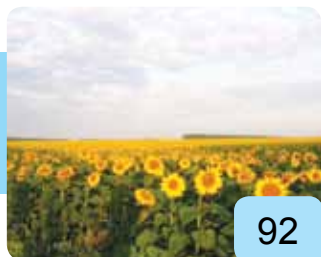
36

WĘDRÓWKA TRZECIA: ŚWIAT PRZYRODY OŻYWIONEJ

56

WĘDRÓWKA CZWARTA: MOJA MIEJSCOWOŚĆ I OKOLICE

92

WĘDRÓWKA PIĄTA: NASZ KRAJ OJCZYSTY — UKRAINA

114

WYRUSZAJMY W ŚWIAT PRZYRODY!

O CZYM UCZY PRZYRODOZNAWSTWO?

Przyjrzyj się!

Opowiedzcie!

Co zobaczyliście na fotografiach?

Zastanówcie się!

Co wspólnego przedstawiają te fotografie?

Zapamiętajcie!

Ludzie żyją w świecie przyrody i są jej częścią.
Bez przyrody nie ma życia!

**Przyrodoznawstwo zapozna cię z przyrodą
i pomoże zrozumieć ją.**

Polecenie dla przyjaciela przyrody.

Opowiedz, dlaczego lubisz przyrodę.

WĘDRÓWKA PIERWSZA: świat, w którym żyjemy

CO TO JEST ŚWIAT OTACZAJĄCY ?

Dowiesz się, że świat, w którym żyjemy nazywa się światem otaczającym.

Przyjrzyj się i opowiedz!

Gdzie mieszkasz? Kto mieszka razem z tobą?
Co ciebie otacza?

Przyjrzyjcie się!

Co widzicie na fotografiach?

Wymieńcie przedmioty, które są w waszych mieszkaniach.

Konkurs!

Kto nazwie więcej przedmiotów, które stworzył człowiek?

Przyjrzyj się!

Które z przedstawionych przedmiotów stwarza człowiek, a które — nie?

Wszystko co ciebie otacza — to świat otaczający. W nim przyroda współistnieje razem z przedmiotami, które stworzył człowiek.

Polecenie dla przyjaciela przyrody. Opowiedz o świecie, w którym mieszkasz lub narysuj go.

CO TO JEST PRZYRODA?

Dowiesz się, że istnieje przyroda ożywiona i nieożywiona.

Przyjrzyjcie się!

Co zobaczyliście na fotografiach?
Wymyślcie nazwy do nich.

Przyroda — to wszystko, co istnieje wokół nas, ale nie jest stworzone przez człowieka.

Zastanów się! Na których fotografiach jest tylko przyroda?

Przyjrzyj się i porównaj!

Czym różnią się te dwie fotografie?

Zapamiętaj!

Przyroda bywa ożywiona i nieożywiona.

Przyroda nieożywiona — to kamienie, ziemia, woda, powietrze, chmury.

Przyroda ożywiona — to rośliny, zwierzęta, ludzie.

Gra dla dociekliwych.

Co tu jest zbędne?

Polecenie dla przyjaciela przyrody.

Przypomnij, jakie znasz zagadki o przyrodzie ożywionej i nieożywionej.

CO NALEŻY DO PRZYRODY NIEOŻYWIONEJ?

Dowiesz się o obiektach przyrody nieożywionej.

Zapamiętaj nowe słowa!

Wszystkie przedmioty naukowo nazywają się **obiekty** lub **ciała**.

Przyjrzyj się i opowiedz!

Co widzisz na fotografiach? Co należy do przyrody?
A co — nie?

**Chmury, powietrze, woda, ziemia, kamienie,
piasek — to obiekty przyrody nieożywionej.**

Przyjrzyj się i opowiedz!

Co można zobaczyć na niebie w dzień i w nocy?

Posłuchaj!

Żyjemy na planecie Ziemia. Dookoła Ziemi obraca się jej satelita — Księżyc. A nasza planeta porusza się wokół Słońca.

Ciała niebieskie — to Słońce, Księżyc, gwiazdy, planety.

One także należą do przyrody nieożywionej.

Zgadujemy zagadki!

Na ciemnoniebieskim płócienu
widać złote ziarenka.
Ziarnka do dzieci mrugają,
gdy te w łóżkach zasypiają.

Polecenie dla przyjaciela przyrody.

Przypomnij jakie znasz bajki o Słońcu, Księżycu i o gwiazdach lub o innych obiektach przyrody nieożywionej.

CO NALEŻY DO PRZYRODY OŻYWIONEJ ?

Dowiesz się, z czego składa się żywa przyroda.

Przyjrzyj się i opowiedz!

Nazwij rośliny, które widzisz na fotografiach.

Opowiedzcie o swych ulubionych roślinach:
Jak one nazywają się? Jak wyglądają?
Gdzie rosną?

Przyjrzyj się i opowiedz!

Nazwij zwierzęta, które widzisz na fotografiach.

Opowiedzcie o swych ulubionych zwierzętach.
Jak one nazywają się? Jak wyglądają?
Gdzie występują?

Zastanów się!

Czym są podobne rośliny i zwierzęta?

Rośliny i zwierzęta należą do przyrody ożywionej.

Do jakiej przyrody należą ludzie?

Ludzie są częścią przyrody ożywionej.

Konkurs: kto nazwie więcej obiektów, które należą do przyrody ożywionej.

Zgadujemy zagadki!

- Małym parasolem przykryty wyrósł po ciepłym deszczu.
- Stoi chłopczyk z jedną nóżką, przyodziany w kapeluszek.

Polecenie dla przyjaciela przyrody. Ułóż opowiadanie o tym, co widzisz na fotografii.

NA PRZYRODĘ: lekcja-wycieczka

Sprawdź siebie!

Ty już umiesz: rozróżniać przyrodę ożywioną i nieożywioną, a także to, co stworzył człowiek.

Uczymy się obserwować przyrodę:

Gdzie znajduje się
Słońce na niebie?

Czy są na niebie
chmury?
Jak one wyglądają?

Czy wieje wiatr?

Na jakim drzewie
rosną te owoce?

Jakie rośliny kwitną
jesienią?

Wymieńcie obiekty,
stworzone przez
człowieka, które
widzieliście podczas
wycieczki.

Jak zachowuje się
wiewiórka jesienią?

Polecenie dla przyjaciela przyrody.

Opowiedz w domu o wycieczce.

JAKIE CECHY POSIADAJĄ ŻYWE ORGANIZMY?

Dowiesz się, czym podobne są wszystkie żywe organizmy.

Zapamiętaj nowe słowo! **Organizmy** — to wszystkie żywe istoty.

Przypomnij! Co należy do przyrody nieożywionej? Kto należy do przyrody ożywionej?

Przyjrzyj się i opowiedz!

Co widzisz na fotografiach?

Posłuchaj!

W przyrodzie obok siebie żyją ludzie, zwierzęta, rośliny. Wszystkie są różne. A co mają wspólnego? Wszystkie one — to organizmy żywe.

**Organizmy żywe posiadają takie cechy:
one rosną, poruszają się, odżywiają się.**

Zastanów się i opowiedz!

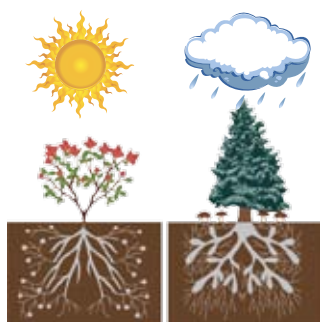
Czy poruszają się rośliny?

Dokończ zdanie.

Rośliny poruszają się, kiedy rosną, powracają się do słońca, rozkładają swe

Przyjrzyj się!

Opowiedz! Kto czym żywi się?

Zwróć uwagę!

Rośliny odżywiają się inaczej niż ludzie i zwierzęta.

Polecenie dla przyjaciela przyrody. Porównaj prawdziwego pieska i pieska-zabawkę. Który z nich jest organizmem żywym? Dlaczego tak myślisz?

JAKIE WARUNKI SĄ KONIECZNE DO ŻYCIA?

Dowiesz się, bez czego nie może żyć żaden żywy organizm.

Przypomnij! Jakie cechy mają organizmy żywe?
Porównaj organizmy żywe i ciała przyrody nieożywionej.

Opowiedz! Gdzie żyją nasi bohaterowie? Jakie warunki są im potrzebne do życia?

**Jeżyk
Spryciarz**

**Sójka
Błękitna**

**Karaś
Bystry**

**Biedroneczka
Siedmiokropeczka**

Opowiedz! Jakie warunki są niezbędne do życia dla ciebie?

Bez czego nie mogą żyć ni ludzie, ni zwierzęta, ni rośliny?

Dla żywych organizmów do życia są potrzebne: powietrze, woda, światło, ciepło i pożywienie.

Przyjrzyjcie się!

Wymyślcie nazwę do tej fotografii.

Zgadujemy zagadki!

Gdzie byś nie wstąpił —
wszędzie masz je,
choć niewidoczne,
a wciąż używasz.

Polecenie dla przyjaciela przyrody.

Przekonaj naszych bohaterów, że do życia ludziom potrzebne jest światło, ciepło, powietrze, woda i pożywienie.

JAK CZŁOWIEK POZNAJE ŚWIAT?

Dowiesz się o tym, jak człowiek poznaje świat.

Zastanów się!

Co pomaga Ci poznawać świat przyrody oraz wszystko, co odbywa się dookoła? Nazwij swych pomocników.

Wzrok pozwala ludziom i zwierzętom widzieć otaczający świat. Pomagają im w tym oczy.

Słuch pozwala ludziom i zwierzętom słyszeć, co odbywa się w otaczającym świecie. Pomagają im w tym uszy.

Zgadujemy zagadki!

Sapie, chrapie, czasem kicha,
i wszędzie się wpycha.
Marznie na mrozie,
bo nie chce na siebie nic włożyć.

Węch pozwala ludziom i zwierzętom
odczuwać różne zapachy.
Pomaga im w tym nos.

Dotyk pozwala ludziom rozpoznawać
różne obiekty otaczającego świata.
Pomaga im w tym skóra.

Smak pozwala ludziom i zwierzętom
poznać, co jedzą.
Pomaga im w tym język.

Zastanówcie się!

Czy można określić, który z narządów zmysłów
jest najważniejszy?

Zapamiętaj nowe słowo! Narządy to są różne
części ciała.

Ludzie myślą i poznają otaczający świat.
Pomagają im w tym narządy zmysłów.

Polecenie dla przyjaciela przyrody.

Opowiedz, jak pomagają zwierzętom ich narządy
zmysłów.

JAK CZŁOWIEK BADA PRZYRODĘ?

Dowiesz się, że aby poznać przyrodę, trzeba umieć obserwować i przeprowadzać doświadczenia.

Przypomnij! Co ci pomaga poznawać przyrodę i świat otaczający?

Teleskop

Mikroskop

Barometr

Termometr

Zapamiętaj!

Aby poznać przyrodę przeprowadza się obserwacje, doświadczenia i prace praktyczne.

LABORATORIUM DOŚWIADCZALNE

Dowiedz się: jak wyglądają części drobnych przedmiotów?

Twoim pomocnikiem będzie: lupa.

Zbadaj drobne części przedmiotów za pomocą lupy.

Zadanie.

Przez lupę przyjrzyj się ziarenkom piasku, swej dłoni, linii narysowanej w zeszycie ołówkiem.

Dokończ zdanie.

Po to aby zobaczyć drobne przedmioty, potrzebna jest — — — — ►

Polecenie dla przyjaciela przyrody.

Opowiedz, w jaki sposób masz zamiar badać przyrodę.

KTÓRE OBIEKTY STWORZYŁA PRZYRODA, A KTÓRE — LUDZIE?

Dowiesz się, że ludzie po to by stworzyć swoimi rękami jakieś obiekty wykorzystują materiały, które daje przyroda.

Zapamiętajmy przysłowie!

Pracowite ręce mogą góry przewrócić.

LABORATORIUM BADAWCZE

Dowiedz się: co z czego jest zrobione?

Zapamiętaj!

Człowiek nauczył się wytwarzać z naturalnych materiałów wszystko co jest mu potrzebne do życia.

Konkurs!

Która grupa nazwie więcej obiektów stworzonych przez przyrodę, i tych które stworzył człowiek?

Co powinien pamiętać przyjaciel przyrody.

Szanuj wszystko, co stworzyli ludzie dzięki swej pracy i rozumowi!

Polecenie dla przyjaciela przyrody.

Opowiedz, jak powstała twoja ulubiona książka.

NA PRZYRODĘ JESIENIĄ: lekcja-wycieczka

Nauczysz się obserwować zmiany, które odbywają się jesienią w przyrodzie ożywionej i nieożywionej.

Uczymy się obserwować przyrodę:

Czy zmieniło się
położenie słońca w
południe?

Czy są na niebie
chmury?
Jak one wyglądają?

Czy wieje wiatr?

Jak zmieniła się barwa liści na drzewach?

Czy kwitną jakieś rośliny?

Jakie ptaki widzieliście podczas wycieczki?

Jakie jesienne prace wykonują ludzie w mieście i na wsi?

Czy jesienią zmieniło się zabarwienie futerka wiewiórki? Wytłumacz dlaczego?

Polecenie dla przyjaciela przyrody.

Opowiedz w domu o wycieczce.

JAKIE JEST ZNACZENIE PRZYRODY DLA ŻYCIA?

Dowiesz się, że życie człowieka zależy od przyrody.

Przyjrzyj się i przypomnij!

Co należy do przyrody ożywionej, a co do przyrody nieożywionej?

Na których fotografiach widzisz przedmioty, które stworzyła przyroda, a na których — stworzone przez człowieka? Podaj własne przykłady.

Ułóż opowiadanie o każdym przedmiocie według następującego planu:

1. Jak się nazywa?
2. Gdzie go widziałeś (widziałaś)?
3. Jakie jest jego znaczenie dla ludzi?

Ułóżcie ze swych opowiadań jedną ciekawą historię.

Posłuchaj!

Przyroda — to Słońce, woda, powietrze, Ziemia, rośliny, zwierzęta. Człowiek jest mocno związany z przyrodą i sam jest jej częścią. Mieszkanie, pożywienie i wszystkie przedmioty, których używa człowiek można otrzymać tylko z naturalnych materiałów.

**Przyroda naszej planety daruje nam życie!
Chroń przyrodę!**

Polecenie dla przyjaciela przyrody.

Pomyśl, czy jest życie na Księżycu. Porównaj przyrodę na Ziemi i na Księżycu.

JAK NALEŻY CHRONIĆ PRZYRODĘ?

Dowiesz się, dlaczego należy przestrzegać zasad o troskliwym obchodzeniu się z przyrodą.

Przypomnij i opowiedz! Co daje nam przyroda?

Przyjrzyj się i opowiedz!

Dlaczego mówi się, że przyroda uczy nas zauważać piękno?

Jak należy zachowywać się będąc na przyrodzie?
Jakie znasz zasady zachowania się na przyrodzie?

Co stało się z naszymi przyjaciółmi Biedroneczką i Karasiem? Dlaczego oni zachorowali? Dlaczego przyroda traci swe piękno?

Zastanów się!

Jak szkodzą roślinom i zwierzętom śmieci pozostawione w lesie?

Polecenie dla przyjaciela przyrody.

Opowiedz, jak należy prawidłowo zachowywać się na przyrodzie.

PODSUMOWANIE: CO WIESZ O ŚWIECIE, W KTÓRYM ŻYJESZ?

Przyjrzyj się i opowiedz!

Co można zobaczyć na fotografiach — przyrodę czy otaczający świat?

Zastanów się!

Co szkodzi przyrodzie?

Dokończ zdanie.

Jeżeli dbam o swoje książki i zeszyty, to chronię _ _

Opowiedz!

Kogo można uważać za przyjaciela przyrody?

Przyjacielu!

Dobiegła końca nasza pierwsza wędrowka, podczas której dowiedzieliśmy się wiele nowych rzeczy o otaczającym świecie.

Przypomnij i opowiedz!

Co ci się zapamiętało, co spodobało?
Co ciebie zdziwiło, co wywarło wrażenie?
Jakie wiadomości będą ci potrzebne w życiu?

A teraz wyruszajmy na drugą wędrowkę —
w świat przyrody nieożywionej.

WĘDRÓWKA DRUGA: ŚWIAT PRZYRODY NIEOŻYWIONEJ

JAKIE ZNACZENIE DLA ŻYCIA NA ZIEMI MA SŁOŃCE?

Dowiesz się, jak Słońce wpływa na przyrodę.

Przypomnij!

Do jakiej przyrody należy Słońce?

**Posłuchaj bajkę,
którą opowiedziała
Biedroneczka Siedmiokropeczka.**

Bardzo lubię ☀. Kiedy ☀ wschodzi — przyroda dookoła ożywa i cieszy się. Głośniej szczebiocą ptaki. A rośliny unoszą swe główki-kwiaty i powolutku powracają je ku ☀.

Pewnego wesołego słonecznego dnia niespodziewanie zrobiło się ciemno. To zły czarownik skradł ☀. On chciał zniszczyć wszystko co żywe na Ziemi. Ale on nie mógł długo trzymać ☀ w rękach. Ono piekło jak ogień. Przecież nasze Słońce to gwiazda — ogromna rozżarzona kula.

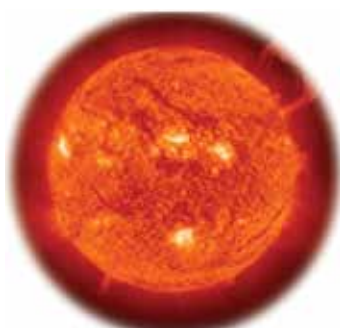
**Co powinien pamiętać przyjaciel przyrody.
Słońce daje nam światło i ciepło.**

Opowiedz!

Dlaczego wszystko żywe w przyrodzie cieszy się, kiedy jest światło i ciepło?

Zastanów się!

Co jest większe — Słońce czy nasza planeta Ziemia?

Zgadujemy zagadki!

Płonie bez chrustu i drewna, a ziemię ogrzewa.

Co przypominają ci te rośliny?

Polecenie dla przyjaciela przyrody.

Wymyśl przedłużenie bajki o tym, jak Słońce wpływa na przyrodę ożywioną i nieożywioną. Opowiedz ją w domu.

JAK ZOBACZYĆ POWIETRZE?

Dowiesz się o właściwościach powietrza.

Zbadaj!

Odwiedziła nas Sójka Błękitna i powiedziała:

— Co wiecie o powietrzu?

Potem ze smutkiem dodała:

— Nikt nie zauważa powietrza. Lecz jeśli by nie powietrze, to ja nie mogłabym ni oddychać, ni latać. Oto jakie ważne jest powietrze!

LABORATORIUM DOŚWIADCZALNE: POWIETRZE

Powietrze jest przeźroczyste, bezbarwne, bez zapachu i bez smaku. Ono jest wszędzie.

Zastanów się!

Jak jeszcze można wyjawić niewidoczne powietrze?

Polecenie dla przyjaciela przyrody.

Opowiedz, które z twych zabawek są napełnione powietrzem.

JAKIE ZNACZENIE MA POWIETRZE?

Dowiesz się, że powietrze należy chronić przed zanieczyszczeniem.

Przypomnij!

Jakie właściwości ma powietrze?

Zastanów się!

Dlaczego mówi się: «Jest potrzebny jak powietrze»?

Powietrze jest niezbędne do oddychania dla żywych organizmów: roślin, zwierząt i ludzi.

Przyjrzyjcie się i opowiedzcie!

Jak ludzie nauczyli się wykorzystywać właściwości powietrza?

Zastanówcie się!

Po co potrzebne jest czyste powietrze?

Polecenie dla przyjaciela przyrody.

Dowiedz się, jakie rodzaje współczesnego transportu najmniej zanieczyszczają powietrze.

Wyobraź sobie transport przyszłości, który nie będzie zanieczyszczał powietrza?

JAKIE WŁAŚCIWOŚCI MA WODA?

Dowiesz się, jaka bywa woda.

Przypomnij!

Gdzie można zobaczyć wodę?

**Posłuchaj bajkę,
którą opowiedział
Karaś Bystry.**

Rozzłościł się zły czarownik, że nie mógł ukraść Słońca. Postanowił więc wypić wszystką wodę na ziemi.

Z początku wypił **strumyki**. Potem wziął się za **rze-ki**. Zobaczyło to Słońce. Zaświeciło jaśniej i cała **woda** zniknęła. Niby jej w ogóle nie było. Tylko białe **chmury** wędrują po błękitnym niebie. Czarownik zbliżył się do nich, a one pociemniały i zaczął się rzęsiszty **deszcz**. Czarownik do deszczu, a tu mróz zamienił deszcz na **śnieg**. Zły czarownik do śniegu — a ze śniegu zrobił się **lód**. Nie zdążył czarownik za lód chwycić, jak lód roztopił się i znów popłynęły wesołe strumyki. Niektóre z nich na wszelki wypadek schowały się pod ziemię...

Zapamiętaj słowa zaznaczone w bajce **grub-
szym drukiem**.

Zastanówcie się!

Kiedy woda bywa ciecżą?

Jak zmienia się woda, kiedy na dworze jest sil-
ny mróz?

Kiedy woda zamienia się w chmurkę?

LABORATORIUM DOŚWIADCZALNE : WODA

Woda w stanie ciekłym

Woda w stanie twardym (stałym)

Para wodna

Woda w stanie ciekłym jest bezbarwna, przezroczysta, bez smaku, zapachu i kształtu.

Polecenie dla przyjaciela przyrody.

Opowiedz, jakie codziennie obserwujesz właściwości wody.

JAKIE ZNACZENIE MA WODA?

Dowiedz się, dlaczego woda jest potrzebna i dla przyrody, i dla ludzi.

Przyjrzyjcie się i pomyślcie!

Karaś pyta się:

O czym opowiadają te kropelki?

Zapamiętajmy przysłowia!

- Nie ma życia bez wody.
- Bez wody nie ugotujesz barszczu.
- Nie wylewaj mętnej wody póki nie znajdziesz czystej.

Zastanówcie się!

Która z tych roślin potrzebuje najwięcej wody?

Jak czuje się Karaś oraz inne zwierzęta i rośliny w brudnej wodzie?

**Co powinien pamiętać przyjaciel przyrody.
Woda jest droższa od złota. Chroń wodę!**

Polecenie dla przyjaciela przyrody.

Jak rozumiesz słowa: «Zakręcaj mocniej kran, aby nie wyciekł ocean»? Jak oszczędzasz wodę w domu?

CO TO SĄ SKAŁY?

Dowiesz się, że ziemia składa się ze skał.

Przypomnij! Jakie materiały wykorzystuje się do budownictwa?

Z czego robią cegłę?

Z czego wyrabiają naczynia?

Zastanów się!

Gdzie w przyrodzie można zobaczyć piasek, glinę, kamienie?

Posłuchaj! Popatrz na krajobraz górski. W górach widzimy potężne bryły kamienne. Obok nagromadzone są ich ułamki. To rumosz skalny — głązy. W rzece katulają się otoczaki — gładkie kamienie, zaokrąglone i obtoczone przez wodę. Na brzegu leży piasek i glina.

**Kamienie, głązy, otoczaki, żwir, piasek i glina to — skały.
Ze skał składa się ziemia.**

LABORATORIUM DOŚWIADCZALNE: SKAŁY

Kolekcja skał twojej miejscowości:

piasek

żwir

glina

granit

otoczaki

marmur

Opowiedzcie, jak ludzie wykorzystują skały.

Zadanie dla przyjaciela przyrody.

Dowiedz się, jakie skały występują w twojej miejscowości. W jakich baśniach jest mowa o skałach i ich władcach?

Pragniesz być badaczem?

Zacznij zbierać kolekcję skał, które występują w twojej miejscowości.

CO TO JEST GLEBA?

Dowiesz się, po co potrzebna jest gleba.

Przypomnij! Jakie warunki są niezbędne roślinom do życia?

Przyjrzyj się i opowiedz!

Gdzie na rysunku widzisz ziemię?
Z czego ona się składa?

Gleba jest to górna luźna warstwa ziemi. Właśnie na niej rosną rośliny. Gleba zaopatruje rośliny w substancje odżywcze, a także w ciepło, powietrze i wodę.

Zastanówcie się!

Gdzie na rysunku widać glebę?
Jaką ona ma barwę?
W co gleba zaopatruje rośliny?
Co wchodzi do składu gleby?

LABORATORIUM DOŚWIADCZALNE: GLEBA

Skład gleby:

piasek, glina,
kamienie,
próchnica

woda

powietrze

Zapamiętaj nowe słowo! Próchnica — to przegnięte szczątki roślin i zwierząt.

Posłuchaj!

Gleba zapewnia roślinom wodę, powietrze i substancje odżywcze. Dzięki **próchnicy** gleba ma czarną barwę.

Nazwijcie!

Jakie organizmy żyją w glebie?

Zapamiętajmy przysłowia!

- Bez próchnicy nie wyrośnie pszenica.
- Czarna ziemia biały chleb rodzi.

Zastanów się!

Ziemia, ziemia, gleba...

Co oznacza każde z tych trzech słów?

Polecenie dla przyjaciela przyrody.

Porównaj, czym różni się ziemia i gleba.

Czy można glebę nazwać ziemią? Jak myślisz, dlaczego naszą planetę nazwano Ziemią?

JAK NALEŻY CHRONIĆ GLEBĘ?

Dowiesz się o znaczeniu gleby dla przyrody i życia ludzi.

Przyjrzyj się i opowiedz!

W co sadzą rośliny?

Zastanów się!

Od czego zależą plony roślin?

Plony roślin zależą od urodzajności gleby.

Posłuchaj co opowiedział Jeżyk Spryciarz!

Urodzajna warstwa ziemi — to właśnie jest gleba. Dlatego ludzie od dawna z miłością i szacunkiem nazywają ją matką-ziemią. Mówią o niej: «Ziemia ojczysta — nasza matka karmicielka». Ale żeby otrzymać dobre plony, trzeba dołożyć dużo pracy. Rzetelnie ją obrobić, zorać, wnieść nawóz, zasiać, wyplewić. I dopiero wtedy zebrać plony.

Zapamiętaj przysłowia!

- Na bogatej ziemi ludzie bogaci.
- Jak o ziemię dbasz, takie plony masz.

Przyjrzyj się i opowiedz!

Jak należy chronić glebę?

Polecenie dla przyjaciela przyrody.

Przypomnij zagadki o ziemi i o urodzaju. Zadaj je swym kolegom z klasy.

PODSUMUJMY: CO WIESZ O PRZYRODZIE NIEOŻYWIONEJ?

Przyjrzyj się i opowiedz!

Jak powiązane są ze sobą Słońce, woda, powietrze, skały i gleby?

Zastanów się!

- Jak Słońce wpływa na powietrze i wodę?
- Jak woda wpływa na kamienie i glebę?
- Jak Słońce wpływa na życie roślin?

Opowiedz!

Po co ludziom, zwierzętom i roślinom są potrzebne Słońce, powietrze i woda?

Przyjrzyj się i objaśnij!

Czy może nieożywiona przyroda istnieć osobno od przyrody ożywionej?

Zastanów się!

Co może stać się na Ziemi, jeżeli znikną gleby?

Przyjacielu!

Zakończyła się nasza druga wędrówka przez świat przyrody nieożywionej.

Przypomnij i opowiedz!

Co ci się zapamiętało? Co spodobało się?
Co wywarło na ciebie wrażenie? Co zdziwiło?
Które wiadomości przydadzą się ci w życiu?

A teraz ruszajmy dalej —
w świat przyrody ożywionej.

ŚWIAT PRZYRODY OŻYWIONEJ: wędrowka trzecia

JAKIE BYWAJĄ ROŚLINY?

Dowiesz się, jakie bywają rośliny.

Posłuchaj!

Nasza dobra znajoma Biedroneczka Siedmioletka pokazała nam niezwykle rośliny, które latając wszędzie zobaczyła. Dowiedz się ich nazwy.

Konkurs!

Kto zna więcej nazw roślin rosnących w naszym kraju?

Przyjrzyjcie się i opowiedzcie!

W jakie grupy można połączyć te rośliny?
Objaśnijcie.

Roślin rosnących dziko nikt nie sadi i nie pielęgnuje.
Rosną one w lasach, stepach i na łąkach.

Rośliny uprawne sieją ludzie do swych potrzeb. Rosną one na polach, w ogródkach, w sadach i w parkach.

Co powinien pamiętać przyjaciel przyrody.

Wszystkie rośliny uprawne pochodzą od roślin rosnących dziko.

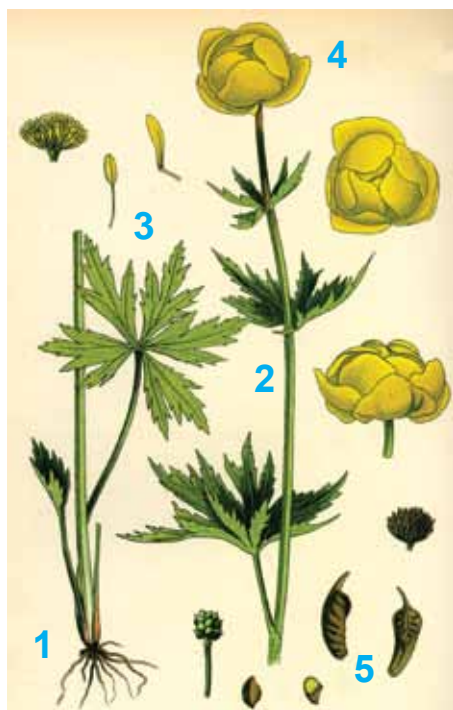
Polecenie dla przyjaciela przyrody.

Jakie rośliny uprawne i rosnące dziko widzisz po drodze ze szkoły do domu? Porównaj je.

JAKĄ BUDOWĘ MAJĄ ROŚLINY?

Dowiesz się, z czego składają się rośliny.

Przyjrzyj się i opowiedz!

Kaczeniec

1. Korzeń.
2. Łodyga.
3. Liść.
4. Kwiat.
5. Owoce z nasionkami.

Dokąd teraz przyleciała Biedroneczka Siedmiokropczka?

Co nowego dowiedziała się ona o budowie roślin?

Zastanówcie się!

Z jakich części składają się rośliny?

Przyjrzyjcie się jak wygląda kaczeniec i nazwijcie wszystkie części tej rośliny.

Rośliny wyglądają różnie.

Ale wszystkie one mają korzeń, łodygę, liście, kwiaty, owoce i nasiona.

Rośliny, które mają kwiaty, nazywają się rośliny kwiatowe.

LABORATORIUM DOŚWIADCZALNE: BUDOWA ROŚLIN

Opowiedz!

Jakie części ma pomidor? Gdzie schowały się nasiona u kawona, mniszka, poziomki i czereśni?

Polecenie dla przyjaciela przyrody.

Opowiedz, jaka jest twoja ulubiona roślina. Nazwij wszystkie jej części.

JAK ROZRÓŻNIA SIĘ DRZEWA, KRZEWY I ROŚLINY ZIELNE?

Dowiesz się, jak dzielą się rośliny według budowy.

Przypomnij! Z jakich części składają się rośliny?

Przyjrzyj się i opowiedz!

Jaką budowę mają rośliny na fotografiach?

Nazwij ich części.

Zastanów się!

Pomóż Sójce zrozumieć, co mają podobnego i czym różnią się te rośliny.

Posłuchaj i porównaj!

Lipa jest drzewem. Drzewa mają jedną łodygę — pień. Dzika róża jest krzewem. Ona ma dużo niewielkich łodyg — pni. Koniczyna jest rośliną zielną. Ona ma miękkie soczyste łodygi.

Rośliny dzielą się na drzewa, krzewy i trawy.

Dokończcie zdania. Która roślina jest tu zbędna? Dlaczego?

Topola,

tulipan,

kasztanowiec,

brzoza...

To — _ _ _ _ _ .

Malina,

porzeczki,

cebulica,

kalina...

To — _ _ _ _ _ .

Klon,

astra,

sasanka,

konwalia...

To — _ _ _ _ _ .

Polecenie dla przyjaciela przyrody.

Przypomnij, jakie znasz bajki o roślinach. Opowiedz bajkę koledze z którym siedzisz w jednej ławce.

KTÓRE DRZEWIA NALEŻĄ DO DRZEW LIŚCIASTYCH, A KTÓRE — DO IGLASTYCH?

Dowiesz się, na jakie grupy dzielą się drzewa.

Przypatrz się i porównaj!

Nazwij przedstawione drzewa. Opowiedz, czym one różnią się.

Wszystkie drzewa dzielą się na iglaste i liściaste.

Zastanów się!

Dlaczego świerk nazywa się wiecznozielonym drzewem?

Zgadujemy zagadki!

Lecą, opadają, kobiercem ziemię kryją.
Leżą tam, aż póki nie zgniją.

Przyjrzyj się i poznaj!

Z jakich drzew opadły te listki?

Jak można wykorzystać jesienne liście?

Polecenie dla przyjaciela przyrody.

Znajdź trzy podobieństwa i trzy cechy odmienne między drzewami iglastymi i liściastymi.

NA PRZYRODĘ ZIMĄ: lekcja-wycieczka

Dowiesz się, jak zimą można pomóc zwierzętom.

Uczymy się obserwować przyrodę:

Jak zimą zmieniły się drzewa?

Poznaj ptaki.
Dowiedz się,
jakie ptaki zostają
na zimę w twojej
miejscowości
i w okolicy.

Jak zimą można odróżnić drzewa liściaste od iglastych?

Obserwuj życie wiewiórki zimą.

Zadbaj zimą o ptaki. Zrób karmnik i karm ptaki przez całą zimę.

Polecenie dla przyjaciela przyrody.
Opowiedz w domu o zimowej wycieczce.

JAKI POŻYTEK MAJĄ LUDZIE Z ROŚLIN UPRAWNYCH?

Dowiesz się, jak ludzie wykorzystują rośliny uprawne.

Przypomnij! Jakie rośliny zaliczamy do roślin uprawnych? Gdzie je uprawia się?

Przyjrzyj się i opowiedz!

Które z tych roślin rosną w polu?

Żyto

Fiołek

Pszenica

Do upraw polowych należy pszenica i żyto.

Zastanów się! Z jakich roślin polowych otrzymujemy chleb? Przyjrzyj się i opowiedz!

Dokończ zdania.

Warzywa to: ...

Owoce to: ...

Jagody to: ...

Wymień swoje ulubione warzywa, owoce, jagody.

Konkurs! Kto przypomni więcej nazw warzyw, owoców i jagód?

Zastanów się!

Dziewczynka zapytała Jeżyka: «Z którego krzaczka można rwać porzeczki, a z którego jeszcze nie?» Jak myślisz, co Jeżyk Spryciarz jej poradzi?

Jakich roślin nie sadi się na klombach?

Polecenie dla przyjaciela przyrody.

Opowiedz, jaką roślinę uprawną chciałbyś hodować. Jak ją wykorzystasz?

JAK PIELEGNOWAĆ DONICZKOWE ROŚLINY OZDOBNE?

Dowiesz się, jak należy pielęgnować doniczkowe rośliny ozdobne.

Przyjrzyj się i poznaj!

Geranium

Storczyk

Aloes

Kaktus

Fiołek

Palma

Czy w twoim mieszkaniu są rośliny doniczkowe? Nazwij je.

Zastanów się! Dlaczego rośliny doniczkowe nie mogą rosnąć bez pomocy człowieka?

LABORATORIUM DOŚWIADCZALNE: PIELĘGNOWANIE ROŚLIN DONICZKOWYCH

Przypomnij! Jakich warunków potrzebują rośliny do życia?

**Światło
Ciepło**

**Opryskiwanie
roślin**

**Woda do
polewania
roślin**

**Spulchnianie
gleby**

**Powietrze
w glebie**

Zastanów się!

Dlaczego należy spulchniać górną warstwę gleby w doniczkach z roślinami ozdobnymi?

Polecenie dla przyjaciela przyrody.

Wyobraź sobie, że rozumiesz mowę roślin. O co zapytałbyś swą ulubioną roślinę doniczkową?

PO CO POTRZEBNE SĄ ROŚLINY?

Dowiesz się, dlaczego ludziom i zwierzętom do życia potrzebne są rośliny.

Przypomnij!

Po co ludzie uprawiają rośliny? Na jakie grupy dzielą się rośliny uprawne?

Przyjrzyj się i opowiedz!

Co rośliny dają ludziom?

Burak cukrowy

Len

Dowiedz się! Z czego robi się olej?

Zastanów się!

Po co potrzebne są rośliny zwierzętom?

Objaśnij słowa

«Rośliny upiększają Ziemię».

Zapamiętaj!

Roślinom zawdzięczamy życie na Ziemi. One dają przyrodzie ożywionej czyste powietrze.

Polecenie dla przyjaciela przyrody.

Objaśnij swym młodszemu koledze, dlaczego zanieczyszczenie powietrza i wody szkodzi roślinom.

JAKIE BYWAJĄ ZWIERZĘTA?

Dowiesz się, na jakie grupy dzielą się zwierzęta.

Przypomnij! Zwierzęta są częścią przyrody ożywionej. Co jest potrzebne zwierzętom do życia?

Posłuchaj!

Przyleciała do nas w gości Sójka Błękitna, aby opowiedzieć o zwierzętach, które napotykała latając po świecie.

Struś

Papuga

Ptak-sekretarz

Białe niedźwiedzie

Żyrafy

Nosorożce

Konkurs! Kto zna więcej zwierząt mieszkających w waszej miejscowości i okolicach?

Przyjrzyjcie się i opowiedzcie! Co wiecie o zwierzętach przedstawionych na ilustracjach? Które z nich same dbają o siebie? O które dbają ludzie? Na jakie grupy można podzielić zwierzęta? Objaśnijcie.

Zwierzęta dzikie

O nie nikt nie dba i nikt je nie hoduje. Najwięcej jest ich w lasach, na łąkach, w stepach.

Zwierzęta domowe

Hodują je i karmią ludzie na swoje potrzeby.

Zastanów się! Czy mogą zwierzęta domowe zdobywać pokarm same tak jak robią to dzikie zwierzęta?

Polecenie dla przyjaciela przyrody.

Ułóż bajkę o tym, jak dzikie zwierzę zaprzyjaźniło się ze zwierzęciem domowym.

PO CO POTRZEBNE SĄ ZWIERZĘTA DOMOWE?

Dowiesz się, dlaczego wszystkie zwierzęta domowe są bardzo pożyteczne.

Przypomnij! Na jakie grupy dzielą się zwierzęta?

Zastanów się!

Czy są owady domowe?

Pszczoła miodna

Jedwabnik morwowy

Czy istnieją ryby hodowlane?

Posłuchaj, co opowiedział Karaś Żłocisty!

W rzekach występują sażany — karpie dzikie. W stawach hodują karpie hodowlane. Ludzie karmią je, cały czas doglądają za nimi, a w razie potrzeby nawet leczą.

Przyjrzyj się i opowiedz! Jakie znasz ptaki domowe?

Zgadujemy zagadki!

- Ryczy głośno, kiedy głodna, a kiedy jest syta, mleko daje dzieciom sama.
- Ogonek zakręcony, nos spleszczony.

Zastanów się! Co ludzie otrzymują od zwierząt domowych?

Przyjacielu przyrody, pamiętaj!

Wszystkie zwierzęta domowe pochodzą od dzikich zwierząt. Kiedyś dawno ludzie je udomowili.

Polecenie dla przyjaciela przyrody. Dowiedz się, które zwierzęta udomowiono najdawniej.

CO TO SĄ OWADY?

Dowiesz się, jakich zwierząt jest najwięcej.

Przyjrzyj się i przypomnij! Które owady widziałeś latem?

Posłuchaj, co opowiedziała Biedroneczka Siedmiokropeczka!

Oto doszła kolejka do owadów. Ich jest najwięcej w świecie zwierząt. Owady występują wszędzie.

Przyjrzyj się i opowiedz!

Jaką ma budowę ciało owadów? Ile one mają nóg, albo kończyn, jak mówią uczeni?

Ciało owadów składa się z trzech części: głowy, tułowia i odwłoka. Wszystkie owady posiadają po sześć kończyn.

LABORATORIUM DOŚWIADCZALNE: JAK ŻYJĄ MRÓWKI?

**Przyjacielu przyrody, pamiętaj!
Nigdy nie niszczyć mrowisk!**

Polecenie dla przyjaciela przyrody.

Dowiedz się, dlaczego mrówki nazywane są sanitariuszami lasu. Jakie znasz baśnie i bajki o owadach?

JAKIE SĄ RYBY?

Dowiesz się jaki różnorodny jest świat ryb.

Przypomnij! Jakie widziałeś ryby? Gdzie one żyją?

Posłuchaj, co opowiedział Karaś Żłocisty!

— My — ryby — całe życie spędzamy w wodzie. Tylko niektóre ryby wolą słoną wodę ● w morzach i oceanach. Inne mogą żyć tylko w wodzie słodkiej ● — w jeziorach, stawach, rzekach.

Zapamiętaj!

Słodka woda — tak nazywamy niesłoną wodę do picia.

Flądra

Sum

Gadus

Szczupak

Dowiedz się! W jakiej wodzie żyją ryby, które widzisz na ilustracjach?

Przyjrzyj się i zastanów się!

Dlaczego ryby mają taki niezwykły kształt ciała?

Kształt ciała pomaga rybom pływać. Ciało ryby chroni łuska, pokrywająca je rzędami. Zamiast kończyn ryby mają płetwy.

Przyjrzyj się i powiedz!

Gdzie występują te ryby?

Gupik

Złota rybka

Polecenie dla przyjaciela przyrody.

Przypomnij, jakie widziałeś filmy rysunkowe o życiu ryb. Który z nich najbardziej ci się spodobał? Opowiedz o bohaterach tego filmu.

JAKIE BYWAJĄ PTAKI?

Dowiesz się, że skrzydła to są «ręce» ptaków.

Posłuchaj, co opowiedziała Sójka Błękitna!

— Wszyscy moi krewni są różni. Wśród nich są olbrzymie strusie. Są też takie malutkie jak motyle. Większość ptaków dobrze lata. Są jednak takie, które umieją tylko biegać lub pływać. Jednak my wszyscy mamy wiele wspólnych cech.

Ciało ptaków pokrywają pióra. Zamiast kończyn przednich ptaki mają skrzydła. Latać ptakom pomaga osobliwy kształt ciała.

Zgadujemy zagadki!

Długi dziób, długie nogi,
po mokradłach sobie chodzi.

Przyjrzyjcie się i opowiedzcie! Gdzie siedlą się
ptaki? Jaki domek ma sroka, szpak, jaskółka?

Kto gdzie mieszka? Wybierz, który z ptaków pasuje
do innych.

Polecenie dla przyjaciela przyrody.

Opowiedz, jak pomagasz ptakom zimą.

CZYM SSAKI RÓŻNIĄ SIĘ OD INNYCH ZWIERZĄT?

Dowiesz się, jak ssaki karmią swe małe.

Przyjrzyj się i przypomnij!

Do jakich grup należą te zwierzęta?

Zastanów się!

Które z tych zwierząt jest ssakiem?

**Posłuchaj, co opowiedział
Jeżyk Spryciarz!**

— My, ssaki, jesteśmy najmądrzejsze spośród zwierząt. Mieszkamy wszędzie: na ziemi i pod ziemią, koło wody i w wodzie. Świat zwierząt jest bogaty i rozmaity.

Choć wyglądamy różnie ale mamy wiele cech wspólnych.

Zapamiętaj!

Swe małe ssaki karmią mlekiem.

Przyjrzyjcie się i nazwijcie!

Jakie zobaczyliście ssaki żyjące na ziemi, pod ziemią, w wodzie i latające w powietrzu?

Przyjrzyjcie się i zbadajcie!

Znajdźcie i pokażcie takie części ciała zwierząt: głowę, szyję, tułów, ogon i cztery kończyny.

Polecenie dla przyjaciela przyrody.

Przypomnij bajki i filmy rysunkowe, w których głównymi bohaterami są ssaki. Opowiedz o ich charakterach?

JAKIE SĄ TWOJE ULUBIONE ZWIERZĘTA DOMOWE?

Dowiesz się, jaki powinien być kącik żywej przyrody.

Przypomnij!

Z jakich części składa się ciało psów i kotów? Jak one karmią maleńkie szczenięta i kocięta?

Przyjrzyj się i opowiedz!

Jakie znasz rasy kotów i psów? Które z nich podobają się ci najbardziej? Czym one różnią się?

Zgadujemy zagadki!

Szczeka, kąsa, do domu nie puszcza.

Myje się języczkiem,
a wyciera łapką.

Dowiedz się! Jakie jeszcze zwierzęta można trzymać w domu?

Opowiedzcie o swych ulubionych zwierzętach. Jak się nazywają? Jakie mają charakter? Kto wymyśli najlepszy tytuł do fotografii?

Przyjacielu przyrody, pamiętaj!

Mieć zwierzątka domowe to bardzo odpowiedzialna sprawa. Trzeba o nie stale dbać: pielęgnować, karmić, wychowywać!

Polecenie dla przyjaciela przyrody.

W imieniu twego ulubionego zwierzątka domowego opowiedz o tym, co mu się podoba, a czego nie lubi.

KIEDY I CO JEDZĄ ZWIERZĘTA?

Dowiesz się, jak odżywiają się zwierzęta.

Posłuchaj, co opowiedział Jeżyk Spryciarz!

Różnym zwierzętom smakuje różne jedzenie. Jedne żywią się roślinami. Ktoś lubi pyłek, ktoś nektar, ktoś soczystą trawę, młode gałązki a nawet korę drzew. Niektórym smakują orzeszki i jagody. Inne zwierzęta żywią się ślimakami, robaczkami, owadami. Są także takie, które polują na inne zwierzęta. Nazywamy je drapieżnikami. A niektórym zwierzętom jest wszystko jedno czym się odżywiać: roślinami czy zwierzętami. Aby tylko nie głodować.

— A co ty jesz na śniadanie? — zapytała Jeżyka Spryciarza Sójka Błękitna.

— Sójko, czyżbyś nie wiedziała, że my jeże nigdy nie jemy śniadania, bo przecież, z rana i w dzień śpimy. I dopiero wtedy, kiedy zapada zmrok, wyruszamy na poszukiwanie jedzenia, — odpowiedział Jeżyk.

Zwierzęta odżywiają się o różnej porze dnia: jedno — w dzień, inne — w nocy.

Polecenie dla przyjaciela przyrody.

Razem z naszymi bohaterami obejrzyj uważnie «zaczarowaną» ilustrację amerykańskiego malarza Donalda Rasta. Opowiedz, co widzisz na niej. Wymyśl do niej nazwę. Urządźcie konkurs, kto znajdzie na niej więcej zwierząt!

JAK NALEŻY ZACHOWYWAĆ SIĘ WŚRÓD PRZYRODY?

Dowiesz się, jak życie roślin i zwierząt zależy od postępowania człowieka.

Przypomnij! Kto należy do przyrody ożywionej?

Opowiedz! Jak wpływa na przyrodę ożywioną:

- zanieczyszczenie powietrza, wody i gleby;

- pożary w stepach, lasach i w innych miejscach;

- wyręb drzew w lasach i w parkach.

Zastanówcie się!

Gdzie będą żyły zwierzęta, jeżeli ludzie wycinają wszystkie lasy? Co stanie się ze zwierzętami podczas pożaru?

Przyjacielu przyrody, pamiętaj!

Dużo lasu — nie niszcz!

Mało lasu — szanuj!

Nie ma lasu — posadź!

Zastanów się!

Dlaczego Biedroneczka Siedmiokropeczka nie spodobało się zachowanie dzieci wśród przyrody?

Polecenie dla przyjaciela przyrody.

Opowiedz, jak mogą przyjaźnić się ludzie, rośliny i zwierzęta.

PODSUMUJMY: CO WIESZ O ROŚLINACH I ZWIERZĘTACH?

Przypomnij i opowiedz!

Jak życie roślin i zwierząt zależy od ludzi?

Przyjrzyj się do «zaczarowanego drzewa» i opowiedz!

Skąd te «owoce» biorą się naprawdę?

Przypomnij!

Z czego wyrabia się
papier?

- a) Piasek;
- b) glina;
- c) drewno.

Z czego wyrabia się
olej?

- a) Jabłko;
- b) drzewo;
- c) słoneczniki.

Zastanów się! Co stanie się z roślinami, jeżeli będzie mniej ptaków?

Przyjacielu!

Skończyła się nasza trzecia wędrówka
przez świat przyrody ożywionej.

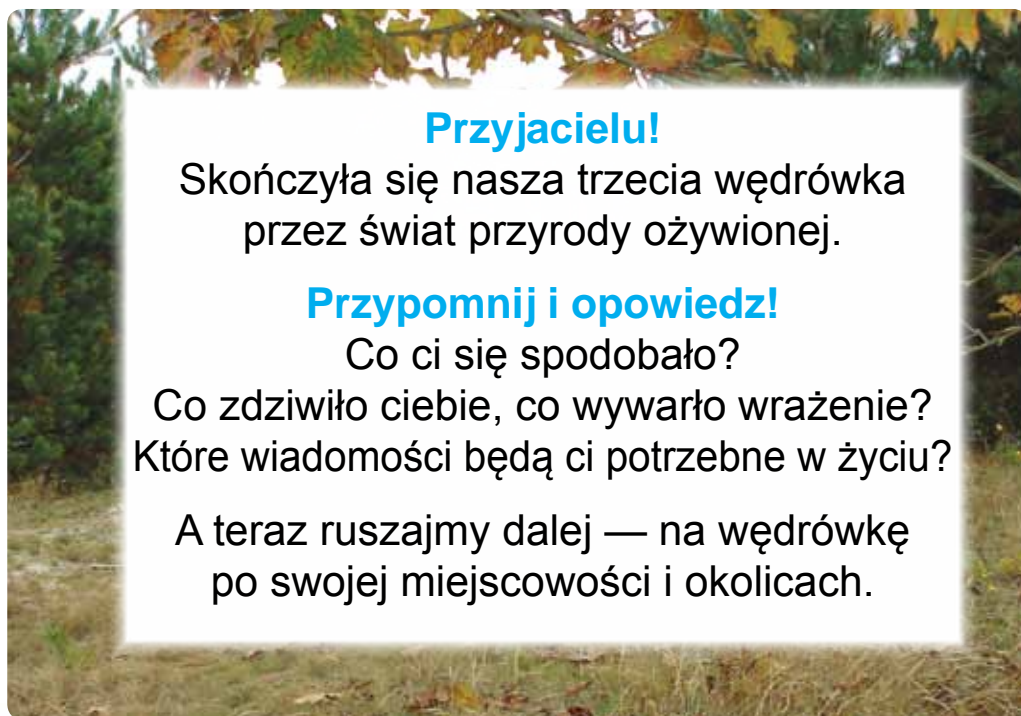
Przypomnij i opowiedz!

Co ci się spodobało?

Co zdziwiło ciebie, co wywarło wrażenie?

Które wiadomości będą ci potrzebne w życiu?

A teraz ruszajmy dalej — na wędrówkę
po swojej miejscowości i okolicach.

MOJA MIEJSCOWOŚĆ I OKOLICE: wędrownka czwarta

GDZIE JEST TWÓJ KRAJ RODZINNY?

Dowiesz się, jak nazywa się twój kraj rodzinny, czyli miejscowość w której mieszkasz i okolice.

Przyjrzyj się i porównaj!

Powiedz, gdzie mieszkasz? Jak nazywa się twoje miasto, czy wieś? Dowiedz się o pochodzeniu nazwy twego miasta lub wsi.

Opowiedz!

Czy dużo ulic ma twoje miasto czy wieś? Która ulica jest główna?

Co można zobaczyć na ulicach w mieście, a co we wsi? Czym różni się miasto od wsi?

Dowiedz się! W jakiej części Ukrainy znajduje się twoje miasto czy wieś?

Kraj rodzinny — jest to ta część Ukrainy, gdzie urodziliśmy się i mieszkamy.

Przyjrzyj się i opowiedz!

Kijów

Lwów

Mukaczewo

Donieck

Mikołajów

Jałta

Jakie miejsca kraju rodzinnego podobają ci się najbardziej?

Polecenie dla przyjaciela przyrody kraju rodzinnego.

Opowiedz, jakie miejsca swej ojczyzny marzysz zwiedzić.

JAKA JEST PRZYRODA W TWEJ MIEJSCOWOŚCI?

Dowiesz się, jaka jest powierzchnia ziemi w twojej miejscowości.

Przypomnij!

Jak nazywa się twoja miejscowość? Czy bywałeś w okolicach twego miasta czy wsi? Jakie widziałeś tam krajobrazy?

Przyjrzyj się i opowiedz!

Jaka jest powierzchnia ziemi w twojej miejscowości?
Czy jest ona równinna, pagórkowata czy górzysta?

Gdzie znajdują się miejscowości przedstawione na fotografiach? W której z nich może byliście? Omówcie z kolegą z ławki, czym różnią się krajobrazy na fotografiach. Jak wygląda powierzchnia ziemi w twojej miejscowości i dookoła niej?

Zapamiętaj!

Miejsce, gdzie urodziłeś się — to najdroższe miejsce na Ziemi!

Zastanów się i opowiedz!

Co chciałbyś koniecznie pokazać gościom w swojej miejscowości?

Zapamiętajmy przysłowie!

Bocian przynosi szczęście do domu.

Przyjrzyj się i zastanów się!

Dlaczego mówią, że bocian przynosi szczęście?

Polecenie dla przyjaciela przyrody kraju rodzinnego.

O jakiej porze roku jest najpiękniejsza przyroda w twojej miejscowości? Dlaczego tak uważasz?

SKĄD LUDZIE BIORĄ WODĘ W TWOJEJ MIEJSCOWOŚCI?

Dowiesz się, jakie naturalne zbiorniki wodne są w twojej miejscowości i okolicy.

Przypomnij!

Jakich form powierzchni ziemi jest więcej w twojej miejscowości?

Jakie naturalne zbiorniki wodne można tu zobaczyć?

Przyjrzyj się i zastanów się!

Czym różnią się te zbiorniki wodne?

Zgadujemy zagadki!

- Na wodę patrzą dwaj bracia, ale nigdy razem się nie zejda.
- Nie koń, a biegnie, nie las, a szumi.

Ułóżcie opowiadanie o rzece, która płynie w waszej miejscowości i okolicy według takiego planu.

1. Jak nazywa się rzeka?
2. Czy jest ona: duża, średnia czy mała?
3. Jaki jest jej prąd: szybki czy powolny?
4. Rzeka jest głęboka czy płytka?

Zastanów się! Jaka rzeka płynie w twojej miejscowości? Równinna czy górską?

Jeżeli rzeka płynie spokojnie, nie śpieszy się, szeroko rozlewa się — to **równinna rzeka**.

Jeżeli rzeka bystro biegnie, wiruje i grzmi, a po deszczu może wszystko zatopić — jest to **górską rzeka**.

Opowiedz!

Jak w twojej miejscowości wykorzystują rzekę?
Jak chronią ją?

Objaśnij przysłowie!

Gdzie jest woda, tam jest życie.

Polecenie dla przyjaciela przyrody rodzinnego kraju.

Opowiedz o swoim ulubionym miejscu na brzegu rzeki czy jeziora. Czy wiesz jak należy zachowywać się blisko wody?

JAKIE ROŚLINY ZDOBIĄ TWĄ MIEJSCOWOŚĆ I OKOLICE?

Dowiesz się, że wśród dziko rosnących roślin jest wiele roślin leczniczych.

Przypomnij! Jakie rośliny nazywamy drzewami, krzewami, roślinami zielnymi?

Przyjrzyj się!

Jakich drzew i krzewów jest dużo tam gdzie ty mieszkasz?

Świerk

Brzoza

Dąb

Sosna

Wawrzyn

Dzika róża

Głóg

Porzeczka

Zapamiętaj!

W różnych zakątkach Ukrainy rosną różne rośliny.

Czy są lasy w twojej miejscowości? Czy ludzie zbierają tam jagody? Jakież?

Czy lubisz zbierać grzyby? Jakie znasz grzyby jadalne?

Wiele roślin ma właściwości lecznicze. Nazywają się one roślinami leczniczymi.

Przyjrzyj się i opowiedz!

Jakie znasz rośliny lecznicze?

Kwiat lipy

Babka

Dzika róża

Rumianek

Polecenie dla przyjaciela przyrody rodzinnego kraju.

Dowiedz się, jakie rośliny lecznicze znajdują się w waszej apteczce domowej? Wymyśl o nich bajkę.

JAK CHRONIĆ ROŚLINY TWOJEJ MIEJSCOWOŚCI I OKOLIC?

Dowiesz się, którym dziko rosnącym roślinom grozi wyginięcie.

Przypomnij! Jak wpływa działalność ludzi na rośliny dziko rosnące?

Przyjrzyjcie się i opowiedzcie!

Jakie z tych roślin, które widzisz na znaczkach pocztowych znasz? Dlaczego rośliny nazywamy naszym bogactwem naturalnym?

Zastanów się!

Od kogo i od czego należy chronić rośliny?

Niektóre rośliny i zwierzęta mogą wyginać. Dlatego wpisano je do Czerwonej Księgi Ukrainy. Wszystkie one są pod ochroną prawa.

Przyjrzyj się!

Piwonia

Szarotka

Narcyz

Lilia leśna

Przebiśnieg

Sasanka

Tulipan

Cyklamen

Dowiedz się! Jakie rośliny, wpisane do Czerwonej Księgi Ukrainy można zobaczyć w twojej miejscowości?

Polecenie dla przyjaciela przyrody rodzinnego kraju.

Ułóż opowiadanie o przygodach rośliny, którą wpisa-
no do Czerwonej Księgi.

JAKIE DZIKIE ZWIERZĘTA WYSTĘPUJĄ W TWOJEJ MIEJSCOWOŚCI I OKOLICY?

Dowiesz się, że dzikich zwierząt nie można trwożyć.

Przypomnij! Na jakie grupy dzielą się zwierzęta?

Konkurs! Kto zna więcej nazw owadów, ryb, ptaków i ssaków? Opowiedzcie, gdzie żyją te zwierzęta. Ułóżcie we dwójkę opowiadanie o życiu jednego wybranego zwierzęcia.

Przyjrzyj się i poznaj!

Kozioróg

Gil

Kuna

Szapak

*Biegacz
gładki*

Kukułka

Kozica

*Bielinek
kapustnik*

*Ślimak
winniczek*

Łoś

Popielica

Wilga

Które z przedstawionych owadów, ptaków, zwierząt można spotkać w twojej miejscowości i okolicy?

Zastanów się!

Jakie dzikie zwierzęta można zobaczyć w twojej miejscowości i okolicy?

Większość dzikich zwierząt prowadzi życie z dala od ludzi. Trwożyć je nie wolno.

Zgadujemy zagadki!

Co za zwierzę takie jest,
że wszystko, co się daje zjeść,
za policzki wpycha sobie,
i zanosi to w swój schowek?

Polecenie dla przyjaciela przyrody rodzinnego kraju.

Opowiedz, jakie dobre sprawy zrobiłeś zimą i wiosną dla ptaków i innych zwierząt.

JAK LUDZIE DBAJĄ O OCHRONĘ ZWIERZĄT W TWJEJ MIEJSCOWOŚCI?

Dowiesz się, że dużo dzikich zwierząt w twojej miejscowości potrzebuje ochrony.

Przypomnij! Jaki pożytek mają ludzie z owadów, ryb, ptaków i ssaków?

Przyjrzyj się!

Opowiedz! Ułóż według ilustracji opowiadanie o znaczeniu zwierząt.

Zapytaj Jeżyka Spryciarza!

Jak żyje się dzikim zwierzętom w lasach, na łąkach, w stepie? Czy nie przeszkadzają sobie wzajemnie ludzie i zwierzęta? Czym mogą ludzie pomóc dzikim zwierzętom? Dlaczego należy chronić zwierzęta?

Przyjrzyj się!

Paż królowej

Trzmiel

Konik morski

Delfin

Bocian czarny

Drop

Ryś

Orzeł berkut

Które ze zwierząt, wpisanych do Czerwonej Księgi Ukrainy, można zobaczyć w twojej miejscowości?

Polecenie dla przyjaciela przyrody rodzinnego kraju.

Od kogo i od czego należy chronić zwierzęta? Opowiedz o jednym ze zwierząt, które wymaga ochrony.

JAKIE ROŚLINY UPRAWNE ROSNĄ W TWOJEJ MIEJSCOWOŚCI?

Dowiesz się, że dla roślin uprawnych potrzebne są odpowiednie warunki.

Przypomnij! Jakie warunki są konieczne dla roślin uprawnych?

Jakie rośliny uprawiają się w twojej miejscowości?

Na polach ...

W ogródkach ...

W sadach ...

Zastanów się! Czy dla wszystkich roślin uprawnych potrzebna jest jednakowa ilość światła słonecznego, ciepła i wody?

Przeczytaj!

Pszenicę i żyto, z których pieką chleb uprawia się we wszystkich zakątkach Ukrainy. Chleb jest symbolem życia. A dorodny korowaj symbolizuje gościnność, przyjaźń, zgodę.

Przyjrzyj się i opowiedz!

Co uprawiają w twojej miejscowości?

Polesie

Ukraina Środkowa

Zakarpacie

Ukraiński Step

Krym

Polecenie dla przyjaciela przyrody rodzinnego kraju.

Opowiedz, jak ziarno pszeniczne stało się chlebem na twym stole.

JAKIE ZWIERZĘTA DOMOWE HODUJE SIĘ W TWOJEJ MIEJSCOWOŚCI?

Dowiesz się, że hoduje się różne rasy zwierząt domowych w twojej miejscowości.

Przypomnij! Jakie znasz zwierzęta domowe? Co jeżdżą krowy i owce?

Zgadujemy zagadki!

- Kiedy dawał nam wywiad,
to swe imię nazywał,
długim dziobem wciąż ruszał,
pyszny ogon rozpuszał.
nadał się jak balonik,
domyślcie się, że to _ _ _ _ _ .

- W wodzie się kąpała,
a sucha pozostała.

- W kożuszku kędzierzawym
pase się na murawie.

Przyjrzyj się i opowiedz!

Jakie zwierzęta domowe hodują w twojej miejscowości? Po co?

Polecenie dla przyjaciela przyrody rodzinnego kraju.
Ułóż opowiadanie «Dary od zwierząt domowych».

JAK LUDZIE DBAJĄ O SWĄ MIEJSCOWOŚĆ?

Dowiesz się, że każdy musi dbać o piękno swej miejscowości i okolic.

Przypomnij!

Co uprawia się i jakie zwierzęta hodują ludzie na wsi?

Przyjrzyjcie się i wybierzcie!

Co wyrosło we wsi, a co zrobiono w mieście?

Zastanów się!

Dlaczego w miastach Berdiańsku i Niżynie zbudowano takie pomniki?

Opowiedz! Jak ludzie upiększają ulice miast i wsi?

Polecenie dla przyjaciela przyrody rodzinnego kraju.

Ułóż opowiadanie o tym, jak ty pomagasz dorosłym dbać o czystość i piękno swej ulicy.

**PODSUMUJMY:
Z CZEGO SŁAWNA JEST
TWOJA MIEJSCOWOŚĆ?**

Opowiedz o zabytkach twojej miejscowości.

Przypomnij! Gdzie jest najpiękniejsze miejsce w twym mieście lub w twojej wsi?

Zastanów się i opowiedz! Co najlepiej lubisz w przyrodzie swej miejscowości?

Przjrzyjcie się i opowiedzcie! Jakie cuda przyrody Ukrainy widać na fotografiach?

Askania Nowa

Jezioro Switiaż

*Skałka Głowa Czackiego
w Żytomierzu*

*Jaskinia Marmurowa
na Krymie*

*Skaliste brzegi
Dniestra*

Jezioro Synewyr

Wodospad Szypot

Karadah

Przyjacielu!

Zakończyła się nasza czwarta wędrówka po swej miejscowości i okolicach.

Przypomnij i opowiedz!

Co ci się zapamiętało, spodobało?
Co wywarło na ciebie wrażenie, zdziwiło?
Jaka wiedza przyda ci się w życiu?

A teraz ruszajmy dalej —
na wędrówkę po naszej Ojczyźnie —
Ukrainie.

MOJA OJCZYZNA — UKRAINA: wędrownka piąta

CO TO JEST OJCZYZNA?

Dowiesz się więcej o swej Ojczyźnie.

Przypomnij!

Jakie znaczenie może mieć słowo «ziemia»?

Planeta

Gleba

Ukraina

ZIEMIA

Gaj, rzeczka, pola.
Wszystko to — ziemia moja.

Zapamiętaj przysłowie!

Człowiek bez ziemi ojczystej — jak słowik bez gniazda.

Pamiętaj.

**Bociany uczą nas miłości do ziemi ojczystej.
Drzewo i chleb — to symbole życia.**

Wianuszek, kalina, topola, wiśnia, lipa, barwinek, aksamitki, malwy — to symbole naszego narodu.

Przyjrzyj się i opowiedz!

Co wiesz o symbolach ludowych Ukrainy?

Polecenie dla przyjaciela przyrody Ukrainy.

Zastanów się, jak powstało słowo «Ojczyzna». Jakie znasz wiersze i pieśni o Ukrainie? Powiedz albo zaśpiewaj.

CO JEST NAJWAŻNIEJSZE NA MAPIE UKRAINY?

Dowiesz się, że na mapie Ukrainy można zobaczyć równiny, góry, wody.

Przypomnij! Jakie formy powierzchni ziemi są w twojej miejscowości?

UKRAINA

Przeczytaj!

Powierzchnia ziemi jest różnista. Są na niej wielkie równinne przestrzenie, góry, rzeki, jeziora i morza. Aby je pokazać ludzie wymyślili mapy. Na mapach za pomocą znaków umownych zaznacza się różne formy powierzchni ziemi, państwa, miasta i wsie.

Zapamiętaj!

Mapa — to zmniejszone przedstawienie miejscowości.

KIJÓW

Przyjrzyj się i opowiedz!

Jak wygląda planeta Ziemia?

Gdzie znajduje się Ukraina na mapie świata?

Znajdź na mapie Ukrainy jej stolicę — Kijów.

Polecenie dla przyjaciela przyrody Ukrainy.

Co jest główne na mapie Ukrainy? Omów to z przyjaciółmi i z rodzicami.

NA PRZYRODĘ WIOSNĄ: lekcja-wycieczka

Dowiesz się, jakie są wymagania do zachowania w lesie.

Przypomnij! Jak należy zachowywać się wśród przyrody?

Uczymy się obserwować przyrodę:

Czy różni się barwa liści u różnych drzew?

Kiedy zaczyna kwitnąć czerechcha, dzika róża, kalina, bez?

W jakich lasach rośnie kokorycz?

Kiedy kwitną tulipany i narcyzy?

Jak nazywają się ptaki, które widzieliście podczas wycieczki?

Jaką barwę ma futerko wiewiórki?

Polecenie dla przyjaciela przyrody Ukrainy.

Objaśnij: dlaczego nie wolno hałasować w lesie?
Opowiedz w domu o wycieczce.

JAKIE MIEJSCA W UKRAINIE CHCIAŁBYŚ ZWIEDZIĆ?

Dowiesz się, jak piękna jest przyroda Ukrainy.

Przypomnij! Co daje ludziom las?

Gdzie ludzie pasą krowy?

Co ludzie uprawiają na polach?

Obejrzyj malownicze krajobrazy różnych zakątków Ukrainy i opowiedz o nich naszym bohaterom.

Kijów

Winnica

Donieck

Zaporoże

Znajdź i opowiedz! W których obwodach Ukrainy są lasy i stepy? A w których — góry?

Parki narodowe Ukrainy

*Obwód iwano-frankowski:
«Halicki»*

*Obwód sumski:
«Hetmański»*

*Obwód tarnopolski:
«Góry Krzemienieckie»*

*Obwód lwowski:
«Skolewskie Beskidy»*

*Obwód czerniowiecki:
«Czeremoski»*

*Obwód zaporoski:
«Nadazowski»*

Polecenie dla przyjaciela przyrody Ukrainy.

Opowiedz, które miejsca w Ukrainie chciałbyś zwiedzić. Objaśnij, dlaczego?

DO ZBIORNIKA WODNEGO: lekcja-wycieczka

Przypomnij! Jak zachowujemy się podczas wycieczki na przyrodę?

Zaobserwuj zbiornik wodny:

Jak nazywa się?

Jak wyglądają jego brzegi?

Jakie rośliny rosną na jego brzegach?

Czy są na powierzchni wody takie rośliny jak grzybień biały, grąźel żółty, rzęsa?

Jakie owady i ptaki można zobaczyć koło zbiornika wodnego?

Polecenie dla przyjaciela przyrody Ukrainy.
Opowiedz w domu o wycieczce.

JAKIE ZBIORNIKI WODNE SĄ W UKRAINIE?

Dowiesz się, że w Ukrainie są naturalne i sztuczne zbiorniki wodne.

Przypomnij! Jakie zbiorniki wodne są w twojej miejscowości? Nazwij je.

Przyjrzyjcie się i opowiedzcie! Jakie bywają zbiorniki wodne?

Zbiorniki wodne

Źródło wody mineralnej

Kaniowski Zbiornik Wodny

Rzeka Bug Południowy

Staw Tarnopolski

Naturalne są stworzone przez przyrodę: źródła, strumyki, rzeki, jeziora i morza.

Sztuczne są stworzone przez ludzi: stawy, sztuczne zbiorniki wodne — sztuczne morza.

Dowiedz się!

Jakie są najdłuższe rzeki w Ukrainie?

Zapamiętaj!

Największe rzeki Ukrainy — to Dniepr, Dunaj, Dniestr.

Zastanów się!

Czym różni się jezioro od stawu? A czym one są podobne? Który z tych zbiorników stworzyli ludzie, a który — przyroda?

Dowiedz się! Gdzie w Ukrainie są największe jeziora?

Jałpuh

Synewyr

Switiaż

Polecenie dla przyjaciela przyrody Ukrainy.

Objaśnij, dlaczego strumyk jest młodszym bratem rzeki.

JAKIE MORZA SĄ W UKRAINIE?

Dowiesz się, że Ukrainę omywają Morze Czarne i Morze Azowskie.

Popatrz na mapę Ukrainy! Znajdź na niej morza, które omywają brzegi Ukrainy. Jak one nazywają się? Jakie miasta znajdują się nad tymi morzami?

Przyjrzyj się i zastanów się!

Dlaczego ludzie lubią odpoczywać na brzegach mórz?

Morze Czarne

Morze Azowskie

Porównajcie! Jak różnią się Morze Czarne i Azowskie według wielkości?

Morze Czarne

Morze Azowskie

Jak różnią się te morza według ilości wody w nich?

Zastanów się! Na którym rysunku malarz umownie przedstawił ilość wody w Morzu Czarnym, a na którym — w Morzu Azowskim?

Przyjrzyj się i dowiedz się! Jakie zwierzęta żyją w Morze Czarnym i w Morzu Azowskim?

Polecenie dla przyjaciela przyrody Ukrainy.

Wyobraź sobie, że zamieniłeś się w delfina. Opowiedz w jego imieniu o Morzu Czarnym lub o Morzu Azowskim.

JAKIMI GÓRAMI SŁAWI SIĘ UKRAINA?

Dowiesz się, że w Ukrainie są Góry Karpaty i Góry Krymskie.

Popatrz na mapę Ukrainy! Znajdź na mapie góry. Jak one nazywają się?

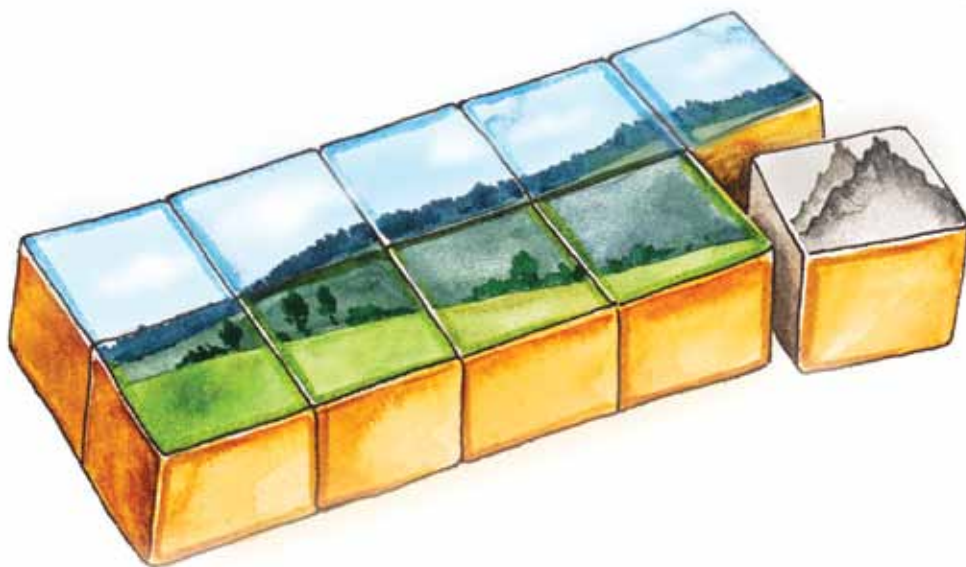

Góra Aj Petri

Góra Howerla

Przypomnij! Jakie bywają formy powierzchni Ziemi? Jaką część Ukrainy stanowią równiny a jaką — góry?

Przyjrzyj się i porównaj!

Góry Krymskie

Góry Karpaty

Zapamiętaj nazwy roślin i zwierząt, potrzebujących ochrony.

Borsuk

Żubr

Cyklamen

Narcyz wąskolistny

Polecenie dla przyjaciela przyrody Ukrainy.

Porównaj Góry Krymskie i Góry Karpaty. Czym one różnią się? A czym są podobne?

PODSUMOWUJEMY: CO WIESZ O PRZYRODZIE UKRAINY?

Jeżeli dasz prawidłowe odpowiedzi na wszystkie pytania, to otrzymasz tytuł «Prawdziwy przyjaciel przyrody Ukrainy»!

1. Co to jest mapa?

- a) Zmniejszone przedstawienie miejscowości;
- b) wygląd miejscowości.

2. Ile mórz jest w Ukrainie?

- a) Trzy morza: Kaspijskie, Czarne i Azowskie;
- b) jedno morze: morze pszenicy;
- c) dwa morza: Czarne i Azowskie.

3. Jakie góry są w Ukrainie?

- a) Alpy i Góry Krymskie;
- b) Góry Krymskie i Karpaty;
- c) Góry Karpaty i Alpy.

4. Jaka jest największa rzeka Ukrainy?

a) Dunaj; b) Desna; c) Dniepr.

5. Które z tych roślin nie wpisano do Czerwonej Księgi Ukrainy?

a) Przebiśnięg, sasanka, lilia leśna;

b) narcyz, dzwonki karpackie, szarotka;

b) mniszek lekarski, róża, astra.

6. Które z tych zwierząt wpisano do Czerwonej Księgi Ukrainy?

a) Bieługa czarnomorska, łosoś dunajski, konik czarnomorski;

b) wiewiórka, jeż, zając szarak;

c) wydra rzeczna, delfin białoboki, ryś.

Objaśnij i zapamiętaj!

Chronić przyrodę Ukrainy to znaczy chronić życie ludzi!

Przyjacielu!

Zakończyła się nasza piąta wędrówka po malowniczej ukraińskiej ziemi.

Przypomnij i opowiedz!

Co ci się zapamiętało, spodobało?
Co wywarło na ciebie wrażenie, zdziwiło?
Jakie wiadomości przydadzą ci się w życiu?
Czy lekcje przyrodoznawstwa —
to twoje ulubione lekcje?

BIURO INFORMACYJNE
Pani Przyrody:
Poznaj i zapamiętaj!

A

Astra

Rekin

Bambus

Banan

Bobak

**Pszczoła
miodna**

**Wiewiórka
pospolita**

Bez

Grażel żółty

Głóg

**Wróbel
domowy**

Jarzębina

Czy wiesz, że **banany** — to największa w świecie roślina zielna.

Na pierwszy rzut oka banany przypominają palmy. Lecz banany to nie drzewo, a trawa! Tylko bardzo duża.

Zapamiętaj słowa poeta o ziemi!

*Szczodra ziemia,
słońce miłe,
dajcie roślinom siłę!*

G

**Gupik albo
pawie oczko**

**Drzewo
butelkowate**

Trzmiel

Dąb

Dzięcioł

Żyto

Żuk jeleni

Kukułka

Zięba

Kaktusy

Flądra

**Karaś
złocisty**

Flądra żyje na dnie mórz. Na jaśniejszym boku ona leży, a jej oczy są z wierzchu na ciemnym boku. Przypomnij nazwy ryb, których nazwy zaczynają się na literę **K**.

Zapamiętaj urywek wiersza o roślinach!

*Wyszukuję pośród maków:
Czy są jednakowe kwiaty?
Może są, pomóż szukać mi.
Nie znalazłam jeszcze... A ty?*

K

Kasztanowiec

Klon

**Kowal
bezskrzydły**

Koliber

Stonka

Konwalia

Karp

**Mniszek
lekarski**

**Jaskółka
dymówka**

Grzybień biały

Ryba latająca

Lipa

Czy wiesz, że są ryby, które mają skrzydła zamiast płetw? One mogą latać nad powierzchnią wody w ciepłych morzach. Wylecieć w powietrze to jedyny sposób by nie być zjedzonym przez ryby drapieżne.

Zapamiętaj słowa poety o wodzie!

*U ludzi oblicza,
stają się wesołe i miłe.
Bo dodaje im woda
energii i siły.*

M

Miodunka

**Rusalka
admirał**

Narcyz

Okoń

**Rusalka
pawik**

Brzoskwinia

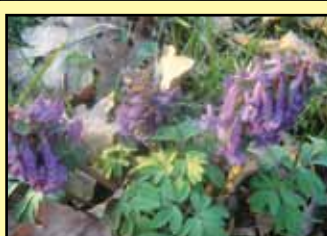
Pingwin

Kowalik

**Rumianek
lekarski**

Kokorycz

Sikora bogatka

**Skalar
(żaglowiec)**

Czy wiesz, jak zmienia się barwa miodunki? Z początku rozkwitają różowe kwiatki. Stopniowo one stają się purpurowe, potem fioletowe, aż wreszcie niebieskie. Jakie znasz jeszcze wiosenne kwiaty?

**Obserwuj rośliny i zwierzęta i wtedy
dowiesz się wiele niezwykłych,
zdzumiewających tajemnic przyrody.**

Gil

Puchacz

S

SUM

Struś

Tarnina

Topola

Tulipan**Macierzanka****Czeremcha****Aksamitki****Dzika róża****Jastrząb**

Więc zakończył się wasz pierwszy rok szkolny. Lecz podróż przez świat przyrody będzie trwać nadal. A ponieważ staliście się prawdziwymi przyjaciółmi przyrody, to kochajcie i szanujcie ją. Życzymy wam wszystkim wesołych letnich wakacji! Spotkamy się w 2 klasie!

Informacja o podręczniku

№	Imię i nazwisko ucznia	Rok szkolny	Stan podręcznika		Ocena
			na początku roku	w końcu roku	
1					
2					
3					
4					
5					

Навчальне видання

ГРУЩИНСЬКА Ірина Василівна

ПРИРОДОЗНАВСТВО

Підручник для 1 класу
загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням
польською мовою

*Рекомендовано Міністерством освіти і науки,
молоді та спорту України*

Видано за рахунок державних коштів. Продаж заборонено

Переклад з української мови

Перекладач *Чеслава Омелянівна Герон*

Польською мовою

Редактор *О. Бойцун*

В оформленні підручника використано фотографії В. Адаменко, А. Віксенка, С. Клименка,
С. Ковальчука, І. Красуцького, П. Молодчика, В. Соловйова,
а також інтернет-ресурси сайтів Вікіпедія, photoukraine, IloveUkraine

Формат 70×100 $\frac{1}{16}$. Ум. друк. арк. 11,7. Обл.-вид. арк. 12,95.
Тираж 302 пр. Зам. №

Державне підприємство «Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Світ»
79008 м. Львів, вул. Галицька, 21
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи серія ДК № 2980 від 19.09.2007.
www.svit.gov.ua

Друк на ПРАТ «Львівська книжкова фабрика «Атлас», 79005 м. Львів, вул. Зелена, 20
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК 1110 від 08.11.2002